

Nekaj misli o fizioterapiji in fizioterapevtu

Ivana Dolenc, fizioterapevt

*Od vsega zdravstvenega osebja je fizioterapevt tisti,
ki lahko največkrat pride v težave zaradi svojega poklica ...*

(Nursing Time, junij 1967)

Danes najdemo fizioterapevta skoraj v vsaki zdravstveni ustanovi, ki ima kolikor toliko dobro organizirano zdravstveno službo. V zadnjih letih je ravno fizioterapevt v primerjavi z drugimi zdravstvenimi profili napravil najvidnejši korak naprej. Vedno pogosteje ga kličejo k sodelovanju pri programu za pacientovo okrevanje. Način zdravljenja se je bistveno spremenil in danes ni več mogoče, da bi vsa skrb za pacienta prevzela zdravnik in medicinska sestra, kakor nekoč.

Nemalokrat se zgodi, da je pacient presenečen, ko prične v programu zdravljenja sodelovati še fizioterapevt in ga ta prične učiti stvari, za katere je prepričan, da jih prav dobro opravlja že vse življenje. Težko razume, da se mora npr. naučiti pravilno uporabljati prsne mišice, trebušne mišice in diafragmo. Misli, da je to opravilo instinktivno, kot je kihanje, mežikanje ipd. Še teže razume, da mora delati določene vaje, da si razgiblje rigidne sklepe ali okrepi določeno skupino mišic. Najtežje pa je pridobiti bolnika za sodelovanje po operaciji, saj je prepričan, da mu bosta mirovanje in počitek najbolj v korist. Lažje bo sprejel terapijo, če mu fizioterapevt že pred operacijo razloži namen in ga že tedaj nauči vsega, kar bo moral vaditi po operaciji.

Nesporazumi med pacientom in fizioterapevtom se mnogokrat zaostrijo, da se prične o tem razpravljati celo v dnevnem časopisju («Delo» z dne 4. julija v rubriki Pisma bralcem predlaga nekdo namesto fizioterapevta celo humorista. Podobna pisma se nadaljujejo potem še 11. julija in kasneje.) Vendar zasledimo podobne stvari tudi v tujih časopisih (Nursing Time, junij 1967). Pri nas botruje temu pojavu povrh še anonimnost v zdravstveni službi nasploh. Pacient velikokrat ne pozna niti zdravnika, kaj šele druge zdravstvene delavce, ki skrbijo za njegovo okrevanje. Ker pri nas v splošnem ni navade, da bi se pacientom predstavljali, bi to pomanjkljivost lahko ublažili vsaj z nošenjem imenskih značk, kjer naj bi pacient razbral tudi poklic. Seveda je poleg tega nujno, da pacientu tudi fizioterapevt obrazloži namen določenega posega.

Na dejstvo, da še danes ne poznamo bistva in pomena fizioterapije, je vplival tudi zgodovinski razvoj, čeprav sega ta veja daleč nazaj v zgodovino medicine, ko so bili sonce, voda, toplota, masaža in različni obkladki z blatom in drugimi naravnimi kemikalijami prvi dosegljivi terapevtski agensi. Tudi kasneje prispevek v fizioterapiji ni bil toliko jasen, ker so bile prve terapevtske vaje prenesene iz gimnastike in telesne kulture, ki sta bili namenjeni predvsem krepitvi zdravega organizma. Poleg tega pa je učinek fizioterapevtskih posegov zasenčilo zdravljenje z medikamenti, ki so zabrisali resnični vpliv tega posega na telo. Tako je npr. cela vrsta zdravil, ki izboljšujejo krvni obtok, olajšajo bolečino, zmanjšuje edeme ali relaksirajo mišične spazme, ni pa zdravila, ki bi lahko razgibalo zatrjene sklepe, okrepijo mišično moč ali navadilo pacienta, da bi zopet shodil.

Danes menimo, da se je fizioterapija kot posebna veja medicine najhitreje razvijala v obdobju zadnjih 50 let. Čas prve svetovne vojne je v zdravljenju fraktur, opeklin in živčnih poškodb prinesel revolucionarne spremembe. Prav tako je

2. svetovna vojna vplivala na razvoj v zdravljenju poškodb s strelnim orožjem, na rehabilitacijo paraplegij, tetraplegij itd.

V današnjem času je fizioterapija usmerjena zlasti v zdravljenje posledic in kvarnih vplivov, ki jih prinaša način življenja v industrijski družbi, zlasti pa motorizacija. Ti dogodki so tudi spodbudili sposobne fizioterapevte, ki so mnogo pripomogli k razvoju svoje stroke, predvsem na področju nevromuskularnih obolenj.

V obdobju druge svetovne vojne razvije Signe Brunstrom odličen program za amputirance, ki je izrednega pomena tudi za kineziologijo.

Muskularni test Lucille Daniels, Mariam Williams in Catherine Worthingham je še vedno standardni vodnik zdravnikom in fizioterapevtom.

Visoka raven skrbi za paciente in vzgoje fizioterapevtov v vojnih bolnišnicah so predvsem uspehi napornega pionirstva Emme E. Vogel.

Vendar pa ni naš namen naštevati imena zaslužnih in pomembnih oseb, ampak le razjasniti pomen fizioterapije v današnji medicinski praksi in predočiti, kako lahko razumen, dobro šolan fizioterapevt s svojim vsakdanjim delom prispeva k napredku medicinskega znanja in pacientove oskrbe.

Danes stoji fizioterapevt pred problemom, kako slediti številnim novim informacijam in jih tako razumeti, da bo strokovno primerno lahko obravnaval celo vrsto najrazličnejših pacientov. Saj se zgodi, da mora kar istega dne obravnavati npr. pacienta z artritisom, hemiplegijo, cerebralno paralizo, frakturo, paraplegijo, skoliozo — in od tega terapevta naj potem pričakujemo, da bo ekspert za vsako od teh tako zelo različnih obolenj.

Fizioterapija je dosegla tolikšen razmah, da je že prišel čas, ko bo treba tudi pri fizioterapevtih misliti na podiplomski študij. Samo tako si lahko pridobijo temeljitejšo izobrazbo na področju, za katero se zanimajo in na katerem delajo.

Konkretno predlagati ustrezen način za organizacijo takega študija skoraj ni mogoče. Poti je več. Lahko bi bil to dopolnilni študij po področjih (ortopedija, nevrologija, pediatrija) v odnosu do fizioterapije ali pa bi se programi prilagodili za posamezna obolenja (kronična obolenja, hrbtnične poškodbe, amputacije, frakture, artritis).

V Sloveniji se je začela fizioterapija načrtno uvajati v program zdravljenja in rehabilitacije z usposabljanjem ustreznih kadrov v letih 1947—1949 s šolo v Rovinju, od leta 1950 dalje pa z ustanovitvijo višje šole za fizioterapevte v Ljubljani. Leta 1954 so se fizioterapevti združili v svoje strokovno društvo skupaj z delovnimi terapevti. Društvo je prevzelo skrb za strokovno izpopolnjevanje svojih članov v obliki seminarjev in ekskurzij. Leta 1957 je pri Zavodu za rehabilitacijo invalidov SRS v Ljubljani pričelo izhajati glasilo »Rehabilitacija«, ki je prinašalo mnogo zanimivosti tudi za fizioterapevte. Žal pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev prenehalo izhajati že leta 1961.

Fizioterapevti želimo, da bi »Zdravstveni obzornik« izpolnil vrzel in nas seznanjal s strokovnimi dosežki v svetu in poročal tudi o zadevnih izkušnjah pri nas.